

ANNALES SCIENTIA POLITICA

ROČ. 4, Č. 1, 2015

ANNALES SCIENTIA POLITICA

Roč. 4, č. 1, 2015

Vedecký recenzovaný časopis vydávaný Inštitútom politológie
Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove

Inštitút politológie

Filozofická fakulta Prešovskej univerzity
Ul. 17 novembra 1
080 78 Prešov
asp@unipo.sk
<http://www.unipo.sk/filozoficka-fakulta/ipol/asp>

Šéfredaktor:

Prof. PaedDr. Jaroslav VENCÁLEK, CSc.,
Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove

Redakčná rada:

Prof. Johann Pall ARNASON,
Fakulta humanitných štúdií Univerzity Karlovy, Praha (Czech Republic)
Prof. PhDr. Jan KELLER, CSc.,
Fakulta sociálnych štúdií, Ostravská univerzita, Ostrava (Czech Republic)
Prof. PhDr. Darina MALOVÁ, CSc.,
Filozofická fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava (Slovak Republic)
Prof. Jurij Olexandrovyč OSTAPEK, kandidát politických nauk
Fakulta spoločenských vied, Užhorodská národná univerzita (Ukraine)
Prof. nadzw. dr. hab. Agnieszka PAWŁOWSKA,
Katedra politologii Uniwersytetu Rzeszowskiego (Poland)
Prof. Kathleen SCHERF, PhD.,
Thomson Rivers University, Kamloops (Canada)
Prof. PaedDr. Jaroslav VENCÁLEK, CSc.,
Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove (Slovak Republic)
Doc. PhDr. Nikolaj DEMJANČUK, CSc.,
Filozofická fakulta, Západočeská univerzita, Plzeň (Czech Republic)
Doc. PhDr. Irina DUDINSKÁ, CSc.,
Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove (Slovak Republic)
Doc. PhDr. Vladislav DUDINSKÝ, PhD.,
Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove (Slovak Republic)
Doc. PhDr. Alexander DULEBA, CSc.,
Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove (Slovak Republic)
Doc. PhDr. Jaromír FEBER, CSc.,
VŠB, Technická univerzita Ostrava (Czech Republic)
Doc. PhDr. Gita GEREMEŠOVÁ, PhD.,
Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove (Slovak Republic)
Doc. PhDr. Jelena PETRUCIJOVÁ, CSc.,
Fakulta sociálnych štúdií, Ostravská univerzita (Czech Republic)

Zodpovední redaktori: PhDr. Vladimír DANČIŠIN, PhD.
Mgr. Ondrej Marchevský, PhD.
Web administrátor: Ing. Martin LAČNÝ, PhD.

Za obsah a jazykovú stránku príspevkov zodpovedajú jednotliví autori.

© Inštitút politológie, Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2015.

ISSN 1339-0732

OBSAH

ŠTÚDIE:

Pojem a idea demokracie (K otázce hodnotových základů současné společnosti) Jaromír FEBER	4
Altruismus a egoismus jako společensko-politické hodnoty na přelomu 2. a 3. tisíciletí Jaroslav VENCÁLEK	17
Sonda do historickej pamäti slovenskej spoločnosti zaoštréná na mladých Oľga GYÁRFAŠOVÁ	23
Muslimská komunita v „zajatí“ multikulturalizmu a politickej korektnosti Gita GEREMEŠOVÁ - Helena MELKUSOVÁ	34

ČLÁNKY:

Klerikalizácia politického života – realita ponovembrového Slovenska Štefan SURMÁNEK	43
Poznámky k súčasným reflexiám neoliberalných tendencií vo vzdelávaní v zrkadle teórie komunikatívneho konania Jürgena Habermasa Pavol MARCHEVSKÝ	49
Nedocenený André Sainte-Laguë Vladimír DANČIŠIN	56
Niekoľko poznámok o spoločenskom a politickom systéme Československa z rokov 1918 – 1938 Michal CIRNER	62
Немецкая модель „партийно-государственной демократии“ Anatolij KLUČKOVÍČ	67

FÓRUM PRE INTEGRÁCIU SÉMANTIKY:

Významové odtiene pojmu hospodárska politika Martin LAČNÝ	74
---	----

RECENZIE:

Sucharek, Pavol: Súčasná filozofia: Instantné dejiny kontinentálnej filozofie 20. storočia. Prešov: FF PU, 2012. 141 s. ISBN 978-80-555-0642-5 Štefan KOLŠOVSKÝ	78
Dudinská, Irina - Dudinský, Vladislav (eds.): Idea tolerancie II. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove, 2014. 343 s. ISBN 978-80-555-1219-8 Anatolij KLUČKOVÍČ	80

INFORMÁCIE A SPRÁVY:

Pracovná návšteva Istanbulu s predsedom vlády SR Anna POLÁČKOVÁ	83
16. ročník hodnotiacej konferencie zahraničnej a európskej politiky Slovenskej republiky Emília MAČUGOVÁ - Matúš ŽAC	85

**DUDINSKÁ, IRINA – DUDINSKÝ, VLADISLAV
(eds.): Idea tolerancie II. Prešov: Vydavateľstvo
Prešovskej univerzity v Prešove, 2014. 343 s.
ISBN 978-80-555-1219-8**

ANATOLIJ KLUČKOVIČ

Katedra politológie a verejnej správy
Fakulta spoločenských vied
Užhorodska národná univerzita
Email: klanat@mail.ru

Традиція наукових досліджень проблем толерантності на філософського факультету Пряшівського університету знаходить своє продовження у черговому збірнику наукових праць «Ідея толерантності II» за редакцією І. Дудінської та В. Дудінського.

Збірник присвячено широкому колу питань, пов'язаних з осмисленням теорії та практики толерантності, її мультикультурних засад, вимірів і меж у сучасному суспільстві. В сучасному глобалізованому світі, який стоїть перед лицем радикальної нетерпимості, насилля, тероризму, військових конфліктів, питання толерантності/інтолерантності набувають надзвичайно важливого значення як з позицій науки, так і суспільної практики. З огляду на актуальність і багатоаспектність зазначеної проблематики, до її аналізу долучилися своїми авторськими доробками більше сорока вчених з чотирьох сусідніх країн – Словаччини, Чехії, Польщі та України, що дозволило забезпечити предметну та інтернаціональну репрезентативність наукового дискурсу.

Толерантність як міждисциплінарний предмет аналізу розглядається авторами у філософському, теологічному, політологіч-

ному, соціологічному вимірах, що акцептується у широкому узагальнюючому розумінні толерантності. В передмові збірника толерантність визначається як позиція, що означає здатність сприймати (поважати) інакшість (інший погляд, інші оціночні судження і т. д.). Втрата цієї здатності логічно призводить до прояву різних форм інтолерантності на локальному та глобальному рівнях. В сучасних демократіях стало нормою утвердження толерантності як базового принципу організації соціуму.

Багатовимірна природа феномену толерантності обумовлює множинність конкретних аспектів його дослідження, що відзеркалено в обширній тематиці наукових доробків, презентованих в збірнику.

Теоретичним і методологічним аспектам аналізу проблеми толерантності/інтолерантності присвячені статті Я. Венсалека (толерантність і довіра), П. Галчіна (понятійний зміст толерантності), Р. Дупкали (толерантність і свобода), М. К. Стасіака (толерантність і людина свідомо), Є. Петруційової, Я. Фебера (межі толерантності). Зміст викладених матеріалів засвідчує, що концепція толерантності далека від однозначності позицій і може породжувати навіть пара-

докси. Аргументованість і зваженість авторських положень з опорою на теоретичну рефлексію дозволила зазначеним вченим здійснити багатоаспектну концептуалізацію феномену толерантності.

Концептуальне осмислення ідеї толерантності мислителями минулого аналізують у своїх статтях В. Вашкова, М. Лапошова, О. Мархевський, Д. Худікова. Дослідники простежують еволюцію змісту толерантності в науковій думці від теологічних, апологетичних обґрунтувань до ліберально-демократичних трактувань. Ретроспективний аналіз поглядів Миколи Кузанського, Джона Локка, Владіміра Соловйова, Томаша Масарика, Ладіслава Гануса, Міхаеля Новака актуалізується авторами в сучасному морально-етичному та політичному контексті.

Релігійний вимір толерантності презентували у своїх доробках Г. Геремешова, М. Голос, П. Данцак, Г. Зцекелі, М. Кормошова, Й. Ленч, Я. Шафін. Співвідношення толерантності та інтолерантності аналізується науковцями крізь призму релігійних вчень християнства та ісламу, міркувань церковних діячів і теологів. Не залишилися поза увагою авторів історія і практика діяльності сект, міжцерковних відносин, здійснення державної політики у релігійній сфері.

Значний інтерес викликають дослідження І. Дудінської, В. Дудінського, М. Кмеса, Г. Мелкусової, А. Полячкової, що розглядають ідейний зміст толерантності в сучасному глобалізованому світі, в умовах постмодерного суспільства. Авторами підкреслюється значення толерантності як інструменту суспільної комунікації і взаємодії в умовах глобалізації, яка постійно нагадує людству про те, що світ, попри свою різноманітність, в той же час єдиний.

Партійно-ідеологічний та електоральний контекст політичної толерантності/інтолерантності є предметом аналізу в статтях В. Данчішіна, М. Цірнера, Ю. Остапця та І. Остапець. Заслуговують на увагу висновки авторів щодо важливості внутрішньопартійної толерантності, впливу виборів на соціальну поляризацію в перехідних суспільствах.

У тісному зв'язку з проявами інтолеранції розглядають комплекс соціальних проблем М. Лачний, Ш. Сурманек, Р. Штефанчик, П. Гарбарчик. Теоретичні положення авторів щодо соціально-економічної нерівності, дискримінації на ринку праці, стереотипних поглядів словацької молоді підкріплені різноманітними матеріалами емпіричного характеру.

Конкретно-спрямованість дослідницького пошуку характерна працям М. Горінецького, Л. Лахутової, Р. Новотного, С. Новотної, які акцентують увагу на проблемних питаннях толерантного відношення до клієнта в практиці постмодерної медицини, соціальної служби та інформування громадян через комунікаційні засоби.

Питання толерантності належить до найбільш актуальних викликів у сучасному світі та, в тій чи іншій мірі, резонує у житті кожної країни, особливо в кризових умовах. В даному контексті інтерес викликають статті українських вчених (А. Ключковича, А. Мелеганіч, І. Стряпка), які торкаються різних аспектів конфліктної ситуації в сучасній Україні.

Мультикультурним і міжнаціональним аспектам толерантності присвячені праці В. Бокши, Й. Мойдіша, К. Стасінкової, Г. Футо. В їх працях знайшли своє висвітлення питання щодо історії політики мадьяризації, проблеми словацько-польського прикордоння, правового положення національних меншин в Словаччині (зокрема ромів), расової політики в США. Авторі аргументовано доводять, що в сучасних умовах толерантність є необхідною умовою взаємодії представників різних культур. Міжетнічна толерантність розглядається як продукт соціальної комунікації в полікультурних суспільствах. Підкреслюється важливість етнопонаціональної політики держави, яка повинна бути одним із пріоритетних напрямків її діяльності, спрямованої на виключення етнічної, расової дискримінації та ксенофобії з суспільного життя та офіційних дискурсів.

Відмітною перевагою збірника є те, що вміщені праці дають можливість з'ясувати сучасний рівень наукової розробки проблематики толерантності. Матеріали збірника, по-перше, окреслюють основні напрямки

дослідження проблематики толерантності, актуальність її вивчення; по-друге, узагальнюють понятійні межі та складові концепту «толерантності», його висвітлення в науковій літературі; по-третє, розглядають проблему толерантності в практичній площині функціонування міжнаціональних, міжрелігійних, партійно-політичних, міжнародних відносин.

Попри те, що автори інколи дотримуються різних поглядів на проблеми толерантності, вони єдині в розумінні, що в сучасних умовах толерантність стає основним принципом не тільки міжособистісних

чи міжгрупових відносин, але й взаємовідносин міждержавного характеру.

Статті презентовані в збірнику, підтвердили комплексність дослідження проблематики толерантності, що вкрай важливо для її цілісного сприйняття. Дослідження в цій сфері вимагають міждисциплінарного підходу, а також залучення до наукового дискурсу окрім фахівців, також представників громадськості, державної влади.

На завершення, варто зазначити, що статті презентовані на високому фаховому рівні, і водночас подані у доступній і зрозумілій формі для широкого кола читачів.